

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

* มนุษย์มีการอยู่รวมกันเป็นสังคม มีการติดต่อสื่อสารถึงกันเพื่อทำความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ยิ่งสังคมปัจจุบันมีความเป็นอยู่ที่สลับซับซ้อนมากขึ้น การสื่อสารก็ต้องมีการพัฒนาให้ทันกับความเจริญของสังคมด้วยเช่นกัน วิทยาการทางสังคมจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้ามนุษย์ที่อยู่รวมกันในสังคมไม่มีการสื่อสาร ถ่ายทอดความคิดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เนื่องจากการติดต่อสื่อสารถือได้ว่าเป็นกระบวนการทางสังคมที่เป็นพื้นฐานการอยู่รอดของมนุษย์ทุกสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมที่ล้าหลังหรือสังคมสมัยใหม่ (Charles R. Wright, 1975 : 3)

การพัฒนาระบบการสื่อสารถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาระบบสังคมและมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาส่วนอื่นในสังคมด้วย อันได้แก่ การพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ระบบสื่อสารเป็นเครื่องชี้ (index) และเป็นตัวแทน (agent) ของการเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่มที่เกิดขึ้นในสังคม โดยเป็นทั้งปัจจัยเหตุและปัจจัยผลของความเจริญทางสังคมและเศรษฐกิจ กล่าวคือ ยิ่งระบบการสื่อสารของมนุษย์มีวิทยาการทันสมัยมากขึ้นเท่าไร สังคมและเศรษฐกิจก็ยิ่งมีความเจริญมากขึ้นเท่านั้น ในขณะเดียวกันระบบการสื่อสารที่ก้าวหน้าทันสมัยก็เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาการทางสังคมและเศรษฐกิจเช่นกัน (Daniel Learner, 1958 : 58)

ในโลกปัจจุบันและอนาคต การสื่อสารโทรคมนาคมได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตทางสังคมมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต และการตัดสินใจเลือกหนทางปฏิบัติของมนุษย์ การสื่อสารโทรคมนาคมมิได้เป็นเพียงเครื่องมือในการให้บริการทางสังคมเท่านั้น แต่เป็นทั้งความหวังใหม่และเป็นเครื่องมือช่วยสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพมนุษย์โดยการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และเทคโนโลยีด้วยความรวดเร็ว ปราศจากอุปสรรคในเรื่องมิติของเวลา โอกาสและสถานที่ ตลอดจนช่วยตอบสนองความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อ

บรรลุเป้าหมายของกระบวนการพัฒนาประเทศแบบก้าวกระโดด ซึ่งจะช่วยให้มีความหวังมากขึ้น ในการเชื่อมช่องว่างระหว่างคนที่อาศัยอยู่ในเมืองและชนบท การสื่อสารโทรคมนาคมจึงได้รับการยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สภาพชีวิตทางสังคมของประชาชน การพัฒนาวัฒนธรรมและบูรณะทางการเมือง รวมทั้งความมั่นคงของประเทศ (ธรรมศาสตร์, 2533 : 1)

ขณะนี้ประเทศไทยกำลังพัฒนาตนเอง เพื่อก้าวไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (Newly Industrialized Country: NIC) ในอนาคต โครงสร้างของเศรษฐกิจไทยก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงยิ่งต้องการข่าวสารที่รวดเร็ว เพื่อช่วยในการตัดสินใจ เกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาทั้งทางภาครัฐบาลและเอกชน ดังนั้น สังคมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาจึงควรเป็นสังคมแห่งข่าวสาร (information society) เพราะสังคมข่าวสารจะเป็นสังคมที่มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารอยู่ตลอดเวลา โดยถือว่าข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของสมาชิกทุก ๆ คน และทุก ๆ ระดับในสังคม และสังคมใด ๆ ที่จะมีสภาพเป็นสังคมแห่งข่าวสารได้นั้น สังคมจะต้องมีระบบสื่อสารที่สมบูรณ์และทันสมัย เพราะถ้าหากขาดระบบสื่อสารที่ดีเพียงพอแล้ว การแพร่กระจายและแลกเปลี่ยนข่าวสารจะกระทำไม่ได้ไม่เท่าที่ควร และล่าช้าไม่ทันการ (Kokusai Denshin Dewwa, 1979 : 52)

การที่โครงสร้างทางเศรษฐกิจของไทยมีการขยายตัว ทำให้วงการธุรกิจมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและมีการแข่งขันกันมาก "เวลา" นับว่าเป็นสิ่งที่มีค่าที่สุด การใช้เวลาอย่างประหยัดและคุ้มค่า เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการติดต่อธุรกิจ ปัจจุบัน การที่จะไปพบปะพูดคุยกันแบบเผชิญหน้า เป็นไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจาก สภาพการจราจรติดขัด ทำให้ชีวิตส่วนหนึ่งต้องเสียเวลาอยู่บนท้องถนนเป็นเวลานาน ๆ โดยไม่จำเป็น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอาศัย เครื่องมือทางการสื่อสารช่วยในการส่งข่าวสารถึงกันให้สะดวกรวดเร็ว ซึ่ง เครื่องมือทางการสื่อสารที่ใช้อยู่ในขณะนี้ คือ โทรศัพท์ในสำนักงาน, อาคารบ้านเรือน และโทรศัพท์สาธารณะ ซึ่งทั้ง 2 สื่อนี้ มีปัญหาในด้านมีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้ เกิดความขาดแคลน ซึ่งทำให้เกิดความไม่สะดวกในการติดต่อถึงกัน และเมื่อไม่นาน

มานี้ได้มีเครื่องมือทางการสื่อสารชนิดใหม่เกิดขึ้น คือ "โทรศัพท์เคลื่อนที่" ซึ่งมีคุณสมบัติที่สามารถโทรกลับได้ทันที ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดในรัศมีครอบคลุม แม้ขณะอยู่บนท้องถนน แต่โทรศัพท์เคลื่อนที่ก็ยังมมีปัญหาในด้านคลื่นความถี่ ซึ่งถูกรบกวนมากทำให้รับ-ส่งข้อความได้ไม่ชัดเจน การขอยุทธศาสตร์ต้องใช้เวลาาน อีกทั้งยังมีราคาแพงมาก จึงทำให้ผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ยังมีไม่มากนัก จากการศึกษาเครื่องมือทางการสื่อสาร เหล่านี้ยังมีช่องว่างและจุดบกพร่องอยู่มาก ทำให้เกิดเครื่องมือทางการสื่อสารอีกชนิดหนึ่งเกิดขึ้น นั่นก็คือ "วิทยุติดตามตัว"

วิทยุติดตามตัว เป็น เครื่องมือสื่อสารชนิดเคลื่อนที่แบบหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะการสื่อสารในทิศทางเดียว (one way communication) จากผู้ส่งไปยังผู้รับ แม้ขณะที่ผู้รับอยู่นอกสถานที่หรืออยู่บนถนนที่สภาพการจราจรติดขัดก็ตาม (สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2521 : 500) ซึ่งคุณสมบัติในด้านนี้ของวิทยุติดตามตัวช่วยให้การติดต่อสื่อสารมีความต่อเนื่องและคล่องตัว ไม่มีอุปสรรคทางด้านสถานที่ที่ผู้ใช้ขณะนั้น จะเห็นได้ว่าวิทยุติดตามตัว เป็น เครื่องมือสื่อสารที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้ที่ยอยู่นอกสถานที่ไม่ขาดการติดต่อสื่อสาร อีกทั้งยังมีราคาถูกกว่าโทรศัพท์เคลื่อนที่ จึงทำให้มีผู้ใช้วิทยุติดตามตัวกันมาก ซึ่งในขณะนี้มีผู้ใช้อยู่ประมาณ 100,000 ราย ในส่วนนี้มีผู้ใช้หลายอาชีพ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ต้องอยู่นอกสถานที่ซึ่งวิทยุติดตามตัวจะช่วยเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อผู้ใช้ในการติดต่อสื่อสารในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

การที่วิทยุติดตามตัว เป็นนวัตกรรมทางการสื่อสารชนิดใหม่ ซึ่งยังไม่มีผู้ใดศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้มาก่อน ผู้วิจัยเห็นว่าควรทำการศึกษาเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับวิทยุติดตามตัวในการที่จะนำวิทยุติดตามตัวไปใช้ให้ก่อเกิดประโยชน์มากที่สุด

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเกี่ยวกับวิทยุติดตามตัวในด้านสภาพการณ์ ลักษณะของการใช้วิทยุติดตามตัว ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้ ปัญหาและข้อเสนอนั้นต่าง ๆ ของการใช้วิทยุติดตามตัว และศึกษาถึงแนวโน้มของการใช้วิทยุติดตามตัวในประเทศไทยด้วย เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ เป็นแนวทางในการตัดสินใจและพัฒนาปรับปรุงวิทยุติดตามตัวให้ได้รับประโยชน์สูงสุดในการนำไปพัฒนาประเทศ อีกทั้งยังนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาเกี่ยวกับการใช้ เทคโนโลยีทางการสื่อสารให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประเทศไทย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบถึงสภาพการณ์โดยทั่วไปของวิद्यุติดตามตัวในประเทศไทยในฐานะเป็นนวัตกรรมชนิดหนึ่งของประเทศ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้วิद्यุติดตามตัว
3. เพื่อศึกษาลักษณะของการใช้วิद्यุติดตามตัว รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ
4. เพื่อศึกษาแนวโน้มของการใช้วิद्यุติดตามตัวในอนาคต

นิยามศัพท์

สภาพการณ์ หมายถึง ความเป็นมา การแข่งขันทางด้านการตลาด ผลกระทบที่มีต่อเศรษฐกิจและสังคม และผลกระทบที่เกิดจากการควบคุมขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย และการสื่อสารแห่งประเทศไทย

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้วิद्यุติดตามตัว หมายถึง

- อิทธิพลของสื่อต่าง ๆ (สื่อมวลชนและสื่อบุคคล)
- อิทธิพลทางด้านคุณลักษณะของวิद्यุติดตามตัว

ลักษณะของการใช้วิद्यุติดตามตัว หมายถึง

- พฤติกรรมการใช้วิद्यุติดตามตัว
- ความถี่ในการใช้วิद्यุติดตามตัว
- ปัญหาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ

อาชีพของกลุ่มตัวอย่าง

1. อาชีพรับจ้าง หมายถึง บุคคลที่ทำงานในบริษัทเอกชน มีรายได้ประจำต่อเดือน ยกเว้นพนักงานขายประกัน
2. อาชีพรับราชการและรัฐวิสาหกิจ หมายถึง บุคคลที่ทำงานในองค์กรของรัฐ ทั้งที่เป็นหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ
3. อาชีพค้าขาย นักธุรกิจ ประกอบกิจการส่วนตัว หมายถึง บุคคลที่มีกิจการเป็นของตนเอง

4. อาชีพแพทย์, พยาบาล หมายถึง บุคคลที่ทำงานในด้านการรักษาพยาบาล ผู้ป่วยตามหลักวิชาชีพทางการแพทย์

5. อาชีพอิสระ หมายถึง บุคคลที่ทำงานทางด้านเป็นตัวแทนขายประกันและ นายหน้าขายที่ดิน

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. วิद्यุติดตามตัว เป็นเครื่องมือสื่อสารที่เพิ่งเริ่มเข้ามาใช้ในประเทศไทย จึงยังมีการพัฒนาอีกมากมายและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะทางด้านเทคโนโลยีที่มีการปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิद्यุติดตามตัวจึงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จะต้องติดตามข่าวสารที่รวดเร็วและทันสมัยมากที่สุด ในการทำวิจัยนี้มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาที่จะต้องทำให้แล้วเสร็จภายในเดือนเมษายน 2534 ดังนั้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิद्यุติดตามตัว จึงเป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นจนถึงเดือนมีนาคม 2534 เท่านั้น

2. ขณะที่ทำการวิจัยในครั้งนี้มีวิद्यุติดตามตัวที่มีการจำหน่ายและแข่งขันกันอยู่ในตลาดเพียง 2 ยี่ห้อเท่านั้น คือแพ็คลิ่งค์และโฟนลิ่งค์ สำหรับฮัทชิสัน เพจโฟน นั้น เพิ่งเข้าสู่ตลาดและยังไม่มีกาจำหน่าย ทำให้การเก็บข้อมูลจึงไม่มีผู้ใช้ฮัทชิสัน เพจโฟน เลย ดังนั้นข้อมูลที่ได้จึง เป็นเพียงความคิดเห็นของผู้ใช้วิद्यุติดตามตัวยี่ห้อแพ็คลิ่งค์และโฟนลิ่งค์ เท่านั้น

ศูนย์วิทยุโทรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รับทราบข้อมูล เกี่ยวกับลักษณะการใช้และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้วิทยุติดตามตัว รวมทั้งทราบถึงสภาพการณ์วิทยุติดตามตัวในประเทศไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน องค์กร หรือสถาบันที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐบาลและ เอกชน ในอันที่จะนำไปใช้ เป็นแนวทางในการตัดสินใจและพัฒนาปรับปรุงวิทยุติดตามตัว เพื่อให้ได้รับประโยชน์สูงสุด อีกทั้งยังเป็นข้อเสนอแนะในการนำวิทยุติดตามตัวมาใช้ในฐานะสื่อทางการสื่อสาร เพื่อการพัฒนาประเทศไทยอีกด้วย
2. ผลงานวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงแนวโน้มของการใช้วิทยุติดตามตัวของประเทศไทยในอนาคต ซึ่งเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการพัฒนาเกี่ยวกับการใช้ เทคโนโลยีทางการสื่อสารให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความต้องการของประเทศไทยต่อไป

ศูนย์วิทยุโทรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย